

De vreemdgaande mens.

Waarom gaat de mens vreemd en is monogamie wel natuurlijk. De mens is monogaam leren we maar waarom. Het is niet helemaal onze natuur om monogaam te zijn, of misschien toch wel. Het is een complex vraagstuk waar al eeuwen lang wetenschapper zich over buigen, en ik wil ook wel eens een poging wagen. De laatste onderzoeken zijn inmiddels al wat ouder en er zijn ontwikkelingen bij gekomen de laatste jaren. Minder religie en afnemende bevolking om er slechts twee te noemen.

Als we kijken naar de geschiedenis dan is er geen enkele reden om aan te nemen dat de mens altijd voor de volle 100% monogaam is geweest. En waarschijnlijk zal de mens dat ook in de toekomst niet zijn, net als nu. We kennen feitelijk alleen de geschiedenis van bekende mensen, vorsten, uitvinders en ontdekkingsreizigers. Maar weinig van het gewone volk. En vooral de heersende klasse stond vroeger niet bekend om zijn monogamie. Er zijn legio voorbeelden van buitenechtelijke affaires en minnaressen. Het lijkt er op dat vooral (al dan niet gekroonde) mannen erg vaak vreemd gingen.

Als ik een woord ter verdediging mag inbrengen, deze heersende klasse trouwde niet voor de liefde maar voor de politiek, voor geld en of macht. Liefde werd elders gezocht, en vaak gevonden. Het gewone volk bleef vaker voor de liefde bij elkaar. En ook toen gingen, en vooral mannen, vreemd.

Na de val van het Romeinse Rijk nam eigenlijk de Kerk de macht over. En de Kerk was heel duidelijk over vreemd gaan. Het mocht eenvoudig niet en wie het toch deed liep het risico op excommunicatie, of wel uit de kerk gezet te worden en liep dan dus een plek in de Hemel mis. Alleen de hele rijken konden straffeloos vreemd gaan. Zij betaalde de Kerk en bedrag en dan keek God een andere kant op. De Kerkelijke ban of het risico daarop gold uiteraard ook niet voor de kerkdienaren zelf. Het volk was wel bang om hun plek in de Hemel kwijt te raken dus vreemd gaan moest stiekem en er rustte een taboe op. Dat taboe kennen we tot de dag van vandaag, het heeft de tand des tijds ruim overleefd. Het is en blijft daardoor moeilijk om onderzoek te doen naar de redenen van vreemd gaan, en de frequentie. Iedereen gaat natuurlijk voor het eerst vreemd op het moment dat ze betrapt worden. En het is altijd een moment van zwakte en het zal nooit meer gebeuren. Daar schieten we voor en degelijk onderzoek niets mee op.

Is er eigenlijk een evolutionair voordeel van monogaam zijn. Om die vraag te beantwoorden zullen we eerst moeten kijken naar de opvoeding van kinderen. Om kinderen op de wereld te zetten zijn twee mensen nodig, iemand met een eikel en iemand met een zaadcel. De mens kent ook een redelijk lange zwangerschap in vergelijking met andere dieren van ongeveer dezelfde grootte. Daar komt ook nog eens bij de verhouding tussen het kind en de moeder. Mensen kinderen zijn nogal groot bij de geboorte en daardoor is de geboorte een riskant gebeuren. Er sterven (nog) vrouwen tijdens de geboorte, als we kijken naar onze dichtstbijzijnde familie, de chimpansee zien we dat daar de sterfte tijdens de bevalling vrijwel uitgesloten is. Dat komt mede omdat mensen kinderen groot zijn in verhouding, een gorilla moeder van meer dan honderd kilo baart een jong van amper twee kilo, vier pond, een mens kind is ongeveer zeven pond, drieënhal kilo, en komt uit een moeder van gemiddeld vijftig à zestig kilo.

Voor de opvoeding waren vroeger minimaal twee mensen nodig, het had een voordeel boven een alleenstaande ouder, en misschien is het nu nog steeds makkelijker om minimaal twee mensen te hebben om een kind op te voeden. Kinderen blijven vrij lang bij hun ouders, langer dan welk dier dan ook. Sommige blijven tegenwoordig afhankelijk tot op een leeftijd waarop vroeger mensen zelf al ouders waren. Tot in de dertig jaar oud thuis wonen lijkt geen uitzondering meer. Heeft ook te maken met het woningaanbod, hoge woningnood betekend langer bij moeders pappot wonen. In de oertijd en toe diep in de moderne tijd was het min of meer noodzakelijk dat er twee ouders waren, de een om thuis te blijven en op het kind te passen de ander om voor het eten (het inkomen)

te zorgen. Kinderen zijn kwetsbaar, zeker mensenkinderen. Wij zijn feitelijk niet in staat om voor ons zelf te zorgen tijdens het kind zijn. Sommige leren het helaas nooit. En die noodzaak is feitelijk nog steeds zo. Iemand om op het kind te passen en iemand die voor het voedsel zorgt, en natuurlijk een dak boven het hoofd en alles dat er bij komt kijken.

Maar het op het kind passen besteden we uit, dagverblijf scholen en naschoolse opvang. Deels omdat we van één inkomen moeilijk kunnen rond komen, deels omdat we niemand zijn of vooral haar carrière willen ontnemen. Tot diep in de jaren zeventig was het namelijk niet meer dan normaal dat de moeder thuis bleef en dat de vader voor het inkomen zorgde. Tegenwoordig is daar verandering in gekomen, door de stijgende kosten maar vooral door de emancipatie. Als we louter hier naar kijken is monogamie misschien nu niet meer nodig. De traditionele rolverdeling is verdwenen en het aantal kinderen dat opgroeit in een niet traditioneel gezin van vader en moeder toeneemt. Op dat punt kunnen we dus zeggen dat monogamie nu geen voordeel heeft.

Als we kijken naar het dierenrijk dan zien we dat de meeste dieren en zeker prooi dieren redelijk snel zelfstandig zijn. Ze kunnen vaak binnen een paar minuten staan. Roofdieren leren zo snel mogelijk om zelf eten te vinden en prooien te doden. Mensenkinderen zijn niet in staat snel te staan laat staan snel voor hun eigen voedsel te zorgen. Het duurt jaren, soms meer dan dertig jaar zoals al besproken. Het is gewoon beter voor de kinderen om opgevoed te worden door meerdere mensen. Of dat nu echt een monogaam gezin moet zijn is niet helemaal duidelijk meer. Maar ik wil een punt scoren voor monogamie.

Willen we onze genen doorgeven, onze genetisch bepaalde eigenschappen is het wellicht handig om een geschikte partner te vinden om ons daarmee voort te planten. De beste manier om er daadwerkelijk voor te zorgen dat het kind dan ook van alle twee is, en niet van een ander, is monogamie. Dus willen we onze bloedlijn voortzetten dan is monogamie haast een verplichting. Maar ook als we kijken naar de mens en zijn/haar seksualiteit dan zien we dat de mens van nature de neiging heeft tot monogamie. We zoeken een partner voor het leven en delen daar ons leven mee. En dat geheel vrijwillig. Brengen kinderen groot en worden samen oud. Het ideaalbeeld van heel veel mensen. Wat wij aantrekkelijk vinden in anderen blijft voor sommige een raadsel. Dat is een goed punt om een keer te onderzoeken.

En ja het geloof heeft daar goed op in gespeeld door te beweren dat het de wil van God is dat mensen trouwen en kinderen krijgen om vervolgens tot in de eeuwigheid bij elkaar te blijven. Scheiden was verboden volgens de kerk, een daad die rechtstreeks in ging tegen de wil van God en dus gelijk stond aan een enkele reis naar de hel. En bij een hoop mensen zit die angst er nog steeds in. Er zijn ook mensen die uit vrije wil bij elkaar blijven en een leven delen zonder ook maar de neiging te hebben om vreemd te gaan.
Puntje voor monogamie.

Er zijn echter geloofsgroeperingen die juist polygamie aanraden. Dat wil zeggen voor de man. De man mag van deze geloven meerdere vrouwen hebben. Feitelijk zoveel als hij er kan onderhouden. Er zijn naar ik weet geen geloven waarin vrouwen meerder mannen mogen hebben. Waarom mannen wel en vrouwen niet. Het feit dat de meeste geloven de man als de belangrijkste zien speelt zeker mee maar er is ook een biologische reden, hoewel deze alleen rekening houdt met voortplanting. En vrijwel ieder geloof ziet seks niet als iets dat voor het plezier gedaan wordt. Vrijwel alle geloven vinden dat seks alleen voor de voortplanting is. Verwek zo veel mogelijk kinderen maar doe het niet voor de lol. Terwijl iedereen toch wel weet dat goede seks het leven zo veel aangenaamer maakt, en voor diegene die dat nog niet hebben ontdekt, geloof iedereen die zegt dat goede seks een hoop plezier geeft.

De man die de meeste kinderen heeft verwekt heeft er ongeveer 1171 verwekt, (Keizer Moulay Ismail de Bloeddorstige van Marokko) de vrouw die de meeste kinderen heeft gebaard slechts 69 (een vrouw uit negentiende-eeuws Moskou die voornamelijk twee en drielingen baarde). en daarin zit meteen het biologische verschil. De man heeft niet meer dan vijf minuten nodig, en soms zelfs minder, om een kind te verwekken en kan dagelijks vrouwen bezwangeren. Een vrouw heeft toch echt negen maanden nodig om een kind op de wereld te zetten. In de tijd dat ze zwanger is kan ze niet nog een keer zwanger worden. Een vrouw kan één keer per jaar zwanger worden, een man kan elke dag een vrouw bevruchten. Vandaar dat polygamie voor de man binnen sommige geloofsgroeperingen wel mag maar voor de vrouw niet. En binnen de meeste geloofsgroeperingen geldt nog steeds dat de man alles mag en de vrouw alleen mag gehoorzamen. De man wordt nog te vaak gezien als de door God aangewezen baas.

En toch zien wij een monogame relatie als normaal, ondanks dat ongeveer 45% van alle huwelijke in Nederland uitloopt op een scheiding, of misschien wel juist daardoor. Het is moeilijk te peilen. Ja er zijn partners die vreemdgaan opgeven als reden van scheiding maar de meest voorkomend reden is duurzame ontwrichting en dat kan alles zijn, dus ook vreemdgaan. Uit de cijfers kunnen we opmaken dat mensen monogaam zijn met of zonder religie, immers 51% van de Nederlanders is niet aangesloten bij een geloofsgroeperingen. Er moet een reden zijn om monogaam te zijn die niets te maken heeft met religie of biologie. Wat is die reden dan.

Liefde laat zich niet in een formule vangen, er is geen wetenschappelijke reden te bedenken waarom mensen zich tot elkaar voelen aan getrokken. Er zijn wel allerlei reden te bedenken maar er is altijd een uitzondering op te vinden. Mannen vallen op vrouwen die op hun moeder lijken en vrouwen op mannen die op hun vader lijken. We worden verliefd op wat wij in onze jeugd zien. Worden we omgeven door mensen met blond haar en blauwe ogen dan vallen we op mensen met blond haar en blauwe ogen. We zoeken naar iemand die op ons lijkt. Dezelfde uitstraling heeft. Dezelfde lichamelijke kenmerken. We worden alleen maar verliefd op het zelfde type. En vervolgens zijn er duizenden die al deze stellingen negeren en verliefd worden op iemand die absoluut niet op ze lijkt, noch op mensen uit het verleden noch op vader of moeder.

Het is inderdaad wel zo dat het merendeel van de mensen die op zoek zijn naar een partner eerst kijken in hun directe omgeving. Het is ook een gegeven dat we dan vaak mensen tegen komen die op wat voor manier dan ook op ons lijken. Misschien dezelfde haarkleur, kleur ogen en zelfs ras. Maar naar mate we in een meer en meer diverse samenleving wonen en werken is de mogelijkheid ook groter om iemand te vinden van een ander ras. En toch is daar terughoudendheid in. Er zijn immers cultuur en religieuze verschillen die een relatie in de weg kunnen staan. En ook dan zijn er mensen die ondanks dat toch een partner vinden van een ander ras, een andere cultuur en een ander geloof. Liefde is niet te vangen in een formule, liefde is zelfs niet te beredeneren. Men zegt niet voor niets liefde is blind.

Relaties blijven de mens bezig houden en verbazen. We zijn zo ver geëvalueerd en toch weten we nog steeds niet waarom we de partner kiezen die we kiezen. Waarom we monogaam zijn, zelfs als niemand ons dwingt. Om de soort in stand te houden zou geen relaties aangaan beter zijn. Mannen die proberen zo veel mogelijk vrouwen te bevruchten en vrouwen die een eigen gemeenschap opbouwen waarin ze de kinderen opvoeden en dan op geslachtsrijpe leeftijd vrij laten om hun eigen groep te stichten. Maar als we dat zouden doen dat waren we nu al ver voorbij de 100 miljard aan wereld bevolking gekomen. Een gemiddelde man kan dan rustig 100 of meer kinderen verwekken in een jaar. Konijnen verwekken ongeveer 350 jongen in hun leven, een man kan daar overheen gaan, in aantal.

Misschien is het beter voor de wereld om ons heen dat we monogaam zijn en niet te veel kinderen op de wereld zetten. En laten we niet te lang stil staan bij de vreemd gaande mens en genieten van onze monogamie, al wil dat natuurlijk niet zeggen dat iedereen maar moet blijven hangen aan de

eerste. Om toch af te sluiten met een stukje religie. In het Nieuwe Testament in de brief aan de Tessalonicenzen staat in 5: 21-22 “Onderzoek alles, behoud het goede en vermijd alle kwaad”. Ik ben er van overtuigd dat daarmee bedoelt wordt, onderzoek wat het beste bij jou past en vooral wie. Trouw of bind je niet aan de eerste de beste, het kan altijd tegenvallen. (De theologen spreken mij hierin wel tegen.)